

Svatební bohoslužby

Autor přípravy

[David Balcar](#)

Úvod

Text, který máte před sebou, je mírně upravenou verzí farářské práce psané roku 2001. Při jejím psaní mě uržovala především zkušenost – spíše rozpažitost při přípravě svatebních bohoslužeb pro páry z okraje církve, popř. pro páry zcela bez církevní příslušnosti. Dále pak případy, kdy jeden ze snoubenců byl již rozveden. Mnohé jsem převzal od Pavla Klineckého, v jehož sboru jsem vyrůstal, a od Michala Plzáka, jenž byl mým mentorem ve vikariátu. Snažím se text vztahovat k pasážím o svatebních bohoslužbách v Agendě CE.

Jsou témata, která jsem nepojednal (a bylo by asi dobře, kdyby se toho někdo ujal): příprava svatebního pastoračního rozhovoru, ekumenické svatební bohoslužby a téma vztahu civilního a občanského sňatku.

1. Východiska

1.1. Z historie

V bibli nenajdeme žádné systematické učení o manželství. Jasně je, že manželství se týká celé délky života a zahrnuje celého člověka. Starý zákon se snaží také tuto oblast lidského života postavit pod moc a panství Hospodina v reakci na to, jak sexualitu, manželství a plodnost nábožensky tematizoval především Baalův kult. Sňatek patřil ve Starém zákoně do okruhu rodinného náboženství. Otec rodiny páru pravděpodobně požehnal. Jediné místo, kde je popsán akt uzavření manželství, je v deuterokanonické knize Tobiáš v 7-8 kapitole, kde čteme o požehnání a modlitbě, připomenutí biblického místa (Gn 2,18) a sepsání manželské smlouvy. Otázkou je, zda je tu popsán obvyklý svatební rituál anebo pouze tento konkrétní a specifický případ.

V Novém zákoně nikde pokyny ke křesťanskému svatebnímu obřadu nečteme. Jak dokazují různá napomenutí stran manželství především v epištolách, patří jistě i tento okruh života křesťana do sféry odpovědnosti Bohu. Nový zákon se nezabývá formou uzavření manželství, ale (v některých částech dosti podrobně) pojednává otázku jeho vedení a vzájemného vztahu manželů.

Zdá se však, že v otázce uzavření manželství mladá církev respektovala jak židovské, tak římské právo. To vyžadovalo především veřejné vyjádření vůle obou snoubenců do manželství vstoupit. Církev prvních staletí neoddávala, ale ke svatbám křesťanů byli stále častěji zváni kněží, aby sňatek požehnali. Ignatios (cca 100) předpokládá, že křesťané do manželství vstupují se souhlasem biskupa. Druhý sňatek ovdovělých byl ztížen delší dobou pokání, druhý sňatek rozvedených byl striktně zakázán. Církev se snažila potlačit smíšené sňatky se židy, pohany nebo heretiky. Na přelomu 2. a 3. století zjišťujeme spojení svatby se slavením eucharistie, které se ale obecně prosadilo mnohem později jako tzv. svatební mše. V germánském prostředí církev postupně přebírala asistenci při aktu svěřením nevěsty ženichovi a jeho příbuzenstvu. Požehnání se vztahovalo především na nevěstu vzhledem k jejímu budoucímu mateřství. Tak významné místo ženy v liturgii bylo v té době neobvyklé.

Vrcholný a pozdní středověk charakterizuje především boj proti tajně uzavíraným manželstvím, proto se uzavření sňatku přesunulo více na veřejnost, konkrétně před chrámový portál. Celý akt uzavření manželství se zhruba od 12. století stával pouze záležitostí církve.

Luther dbal na rozlišování mezi uzavřením manželství, které je podle něj světská záležitost, a bohoslužbami pro novomanžele, které jsou záležitostí církve. V jejich středu je modlitba a požehnání. Zdůrazňoval, že ačkoliv se manželství právně uzavírá před farářem, jeho vlastní služba je až při požehnání a dodává: "Kdo... žádá modlitbu a požehnání, dává tím najevo..., do jakého nebezpečí a nouze se vydává a jak moc je mu zapotřebí Božího požehnání a společné modlitby ve stavu, do kterého vstupuje..."

V reformovaném prostředí se do popředí dostalo především delší poučení o křesťanský chápaný manželství na základě biblického textu. Později v mnoha zemích farář uzavíral manželství a zároveň konal bohoslužby s prosbou o požehnání (např. v Německu do r. 1876, u nás do roku 1950, ve Skandinávii dodnes). U nás se v letech 1950 až 1992 konaly svatby povinně před státním úřadem a církev žehnala již uzavřenému sňatku. Tak je tomu dodnes v mnoha státech. V současné době je u nás možné (ale ne nutné) opět uzavírat sňatek před farářem, jenž se tím dostává také do role úředníka, který zastupuje veřejnost resp. stát a potvrzuje platnost manželství. Avšak dokumenty vystavuje opět státní matrika. Není však jisté, zda tento stav zůstane nezměněn, před časem byl ve vládě návrh k návratu k praxi před r. 1992. (Téma vztahu civilního a církevního sňatku, úředního uzavření manželství před farářem a následným požehnáním toutéž osobou by bylo tématem pro samostatné pojednání.)

1.2. Systematicko-teologické poznámky

V katolické teologii náleží manželství jak do řádu stvoření, tak do řádu vykoupení. Svazek muže a ženy, který chtěl Bůh, je současně odrazem, dokonce zpřítomněním svazku člověka s Bohem, který se s konečnou platností uzavřel skrze Ježíše Krista. Je podobenstvím Boží lásky a věrnosti vůči člověku. Mezi křesťany je tak skutečnost uzavření manželství zároveň skutečností spásy. Manželství je eschatologickým znamením naděje a svatební oslavy jsou názorným obrazem radosti a naplnění veškerenstva na konci věků.

Manželství je jednou ze sedmi svátostí. Stalo se jí patrně také vlivem překladu Ef 5,32. V řečtině se tu mluví o manželství jako o "mysteriu", což bylo do Vulgaty přeloženo jako "sacramentum". To nasměrovalo pozornost k vnímání manželství jakožto svátosti. W. Kasper k tomu dodává: "Manželství je tedy jistou formou, skrze niž se věčná Boží láska a věrnost zjevená skrze Ježíše Krista zpřítomňuje v dějinách... Láska muže a ženy není jen vzorem... je daleko spíše zpřítomňujícím znamením Boží lásky a věrnosti." V tomto smyslu lze prý nalézt v Ef 5,32 náznaky svátostného pojetí manželství. Podle převládajícího mínění teologů neuděluje svátost manželství kněz; udělují si ji manželé navzájem za (nezbytné) asistence duchovního. Svátostné manželství je tedy založeno osobním aktem, „jímž se manželé sobě odevzdávají a přijímají jeden druhého. Jejich ano konstituuje manželství.“ (Kasper, s.36) Aby si mohli snoubenci udílet svátost, musí být oba dva pokřtěni. Součástí svatební mše je i eucharistie, novomanželé mohou komunikovat podobojí. Je-li jeden ze snoubenců jiného vyznání, eucharistie po pravidle odpadá.

V současné době probíhá v katolické církvi diskuse o účelu a smyslu manželství. Odpor se zdvihá především proti tradičnímu názoru, že smyslem a účelem manželství je plození dětí. „Podle Římského katechismu z r. 1566 je např. primárním důvodem pro manželství vznik společenství muže a ženy, vedoucí k vzájemné pomoci tak, aby společně mohli lépe snášet životní strasti a především těžkosti stáří.“ W. Kasper píše: „Manželství je třeba stále vidět z hlediska přirozenosti, z hlediska sociálního, osobního a svátostného, ale plození potomků považovat za jeho jediný základ už nelze. Výchozím bodem křesťanského uvažování o manželství by dnes měla být vzájemná láska a věrnost.“

V protikladu ke katolickému pohledu nepatří v evangelické tradici manželství do řádu spásy, ale "pouze" do řádu stvoření. Manželství je dobrý Boží řád a slouží udržování světa, ne však jeho spasení. Naopak se domnívám, že je pro manželství nebezpečné, pokud jsou partneři přetíženi vysokým očekáváním, tedy pokud je uzavření manželství nějakým

způsobem spojováno s očekáváním vykoupení a spasení. Proto není uzavření manželství svátost - prostředek napomáhající spáse.

Vedle důrazu na manželství jakožto stvořitelství řád a Bohem založený stav, do kterého se vstupuje, je pro evangelické svatební bohoslužby klíčové téma požehnání - tedy zdaru lidského života a naplněné manželství vůbec. Požehnání v centru svatebních bohoslužeb pak odpovídá i praxi rané církve. A nakonec vlastně i současné situaci, kdy nemalá část snoubenců již v sociálním slova smyslu manželství vede (bydlí spolu) a kdy není přiměřené mluvit o tom, že vstupují do nového stavu, ale spíše jde o požehnání něčeho již existujícího. S tím souzní po mém soudu i názor Jindřicha Halamy: "Manželství, eticky vzato, nevzniká obřadem, ten je jen potvrzuje. To, čemu říkáme manželství, vzniká vzájemným odpovědným rozhodnutím sdílet svůj život s druhým člověkem, do důsledků a beze zbytku. ... Sňatek je logickým důsledkem tohoto rozhodnutí, ne jeho počátkem." (Bratrstvo 3/2000, s.6.) Stejně tak manželství nekončí rozvodem, ale rozvod je důsledkem toho, že manželství přestalo existovat. Celkově také mizí polemické vymezování, jak vypadá specificky křesťanské manželství, a biblický pohled na manželství je vnímán jako základ a směrovka pro pravé, plné manželství vůbec.

Velkou diskusí a kritikou nejen ze strany feministické teologie vzbuzují biblické texty zdůrazňující podřízenost ženy muži (neplatí to však v evangelikálním prostředí). Některé návrhy doporučují číst biblický text pozměněný, anebo "nejhorší místa" vynechat.

V eklesiologickém pohledu jak katolická, tak evangelická tradice vnímá manželství a později rodinu jakožto malou domácí církev, a tím i základ církve jako takové. (např. Zásady ČCE, s. 69.)

1.3. Ke svatbě? rozvedených

Z katolického hlediska je manželství nerozlučitelé, požehnání sňatku rozvedených v zásadě není tématem. I když i zde vzniká diskuse a existují výzvy k více pastoračnímu přístupu. (Např. W. Kasper se pozastavuje nad tím, že občansky uzavřenému sňatku může být dodatečně přiznána kanonická platnost, tedy uznává se jeho hodnota, avšak po rozvodu jen civilně uzavřeného manželství může každý z partnerů bez právních obtíží vstoupit do jiného církevně uzavřeného manželství.)

Pravoslavná církev druhé manželství neuzavře, ale požehná. Ve svobodných církvích jde o věc kázně. Rozvedený je na čas vyloučen od stolu Páně, ale činí-li pokání, může vstoupit

do nového manželství.

Žehnají-li evangelické církve také sňatkům rozvedených osob, nejde podle mého názoru o přizpůsobení se vnějšímu tlaku světa nebo duchu doby, ani o rozšiřování úzké cesty evangelia. Evangelická tradice si v souladu se svědectvím Písma uvědomuje, že o člověku nelze uvažovat, aniž bychom vzali v potaz jeho hřích. Stejně tak vážně chce brát zvěst o odpuštění hříchů. Možnost církevního požehnání při novém vstupu do manželství je zřetelným výrazem evangelické a troufám si říci i biblické antropologie. Je samozřejmé, že tak církev zdaleka nejedná automaticky. Je třeba pečlivého uvážení a pastýřského rozhovoru, ze kterého je zřejmé, že dotyčný si je vědom svého podílu viny na ztroskotání minulého svazku a do nového vstupuje odpovědně. Takový rozhovor má velikou hloubku a místy se blíží i ke zpovědi. Je těžké najít tu správnou polohu, aby se farář nestal poskokem, který udělá vše, co lidé požadují. Je těžké v rozhovoru nezamlčet evangelium. Na druhou stranu je třeba tento rozhovor vést tak, aby se sice zřetelně mluvilo o minulém ztroskotání, a aby hovor nebyl pro pastorované zahanbující a neměl charakter výslechu. Celkově nelze než souhlasit s Agendou ČCE: "Ve víře v odpuštění kajícím hříšníkům se odvažujeme vyprošovat Boží požehnání i rozloučeným, kteří uzavírají nový sňatek." (s.173, podobně Zásady ČCE, s.71) P.Filipi formuluje po mém soudu dosti výstižně: „Jakým právem bychom jim mohli odpírat přímluvu, aby tentokrát (už konečně) šlo o svazek Bohem požehnaný?“ Proti stojí samozřejmě důvody ekumenické.

1.4. Důvody pro církevní svatbu

Dřív než začne farář připravovat pořad svatebních bohoslužeb a psát kázání (a možná spíše ještě dřív, než snoubencům přislíbí termín svatby), si má nejprve uvědomit, proč církev svatební bohoslužby koná, jaká jsou teologická východiska pro jejich konání, přípravu a výsledný tvar.

1.4.1. Svatba jako vyznání

Především z luterské tradice vycházejí úvahy o manželství jakožto stvořitelském řádu. Svatební bohoslužby jsou vyjádřením toho, že manželství je Boží řád, dar Stvořitele. Snoubenci pak před sborem nahlas potvrzují, že tento řád uznávají a že svůj společný život ve stavu manželském chtějí vést křesťansky. K Božímu řádu patří především monogamní

charakter manželství a jeho nerozlučitelnost. (Určitým problémem je však fakt, že to, co se prezentuje jako Boží řád, je výsledkem dějinného vývoje a rozhodně není jednotným míněním biblické tradice.)

Jiný směr odůvodnění patří spíše do reformované tradice (např. K. Barth). Pro církevní svatbu tu hovoří skutečnost, že křesťanský život je zasazen do sboru. Také životní společenství dvou lidí, které začíná v odpovědnosti Bohu, má začít veřejným, viditelným vyznáním před sborem. Na toto vyznání odpovídá sbor zvěstováním Božího zaslíbení, příkázání a požehnání. Konkrétně jsou pak nejvhodnějším místem pro tento akt nedělní bohoslužby.

Na obou těchto základech v zásadě staví a odůvodňuje svatební shromáždění také Agenda ČCE ve svém vysvětlení. Podobné jsou i některé další výměry svatebních bohoslužeb: "Církevní svatba chce dát výraz vůli ke křesťanskému vedení manželství a podpořit ji." (Jenssen, 406.) "Úkolem zvěstování při církevní svatbě je uvědomit si manželství jako řád a Boží dar a ozřejmit, že manželství uzavřené křesťany žije z Božího tajemství lásky Ježíše Krista k jeho sboru." (F.Kalb)

1.4.2. Svatba jako služba církve?

Problém nastává ve chvíli, kdy zjišťujeme, že mnozí snoubenci jsou jen formálně křesťany, anebo křesťany nejsou vůbec. Jak takovou svatbu zdůvodnit? Východiskem je možnost pojmout tuto kasuálii jakožto pomoc, která má zúčastněným ozřejmit Boží jednání na nich vzhledem k jejich společnému budoucímu životu a umožnit si ho uvědomit. Tedy při svatbě zhruba tak, že se jim připomene jejich stvořenost, že se přijímají vzájemně jako stvoření z Boží ruky se všemi dary, které každý do manželství přináší, ale také s úkoly, které z toho plynou. Takové diakonicko-pastorační odůvodnění vychází z přesvědčení, že církevní svatba může pomoci ke stabilizaci partnerského vztahu jednak zvěstováním evangelia o sebeobětování Božím, svědectvím o nezištné lásce jakožto přitakání k druhému právě jen kvůli němu, dále pak zkušeností společenství věřících, do kterého jsou snoubenci pozváni.

Manfred Josuttis odmítá legitimovat svatební bohoslužbu zvenčí (důvody teologickými, diakonickými apod.), ale pokouší se porozumět jí zevnitř. Vnímá svatební bohoslužbu jako fenomén – rituál, který zahrnuje celý komplex dějů. Rituál slouží tomu, aby se vyjádřily a zčásti také řešily problémy, které s sebou přináší přechod dvou lidí do stavu manželského, a to jak pro ně samotné, tak pro jejich příbuzné, přátele a celou společnost. Tím, že církev umožní snoubencům inscenovat a prožít tento rituál, prokazuje jim službu v důležité fázi

jejich vztahu.

Agenda ČCE připouští i požehnání svatby nevyznavačů: "O požehnání sňatku přicházejí požádat i takoví snoubenci, kteří nebyli vychováni v křesťanské tradici a žijí zcela na okraji církve. O požehnání sňatku nežádají jako vyznavači Kristovi, avšak tuší, že se v manželském vztahu otevírají nové rozměry života a přejí si požehnání od Boha. Takové přijímáme do pastýřské péče a požehnání sňatku jim neodmítáme. I jim zvěstujeme Krista a vyhlášíme Boží zaslíbení a rady pro manželství." (s.172-173) S tímto však nekoresponduje stanovisko, že "v případě, že oba snoubenci jsou nepokřtění, musí svatebnímu shromáždění předcházet katechumenát a křest." (s.173) Tuto otázku však již vyřešila novela Řádu sborového života z r.2005: „Svatebními bohoslužbami je se souhlasem staršovstva možno posloužit i těm, kdo nejsou členy církve, pokud je u nich rozpoznatelná upřímná touha po Božím požehnání.“

1.4.3. Ano, svatba také jako křesťanská služba

Mám za to, že obě zdůvodnění svatebních bohoslužeb jsou legitimní. Pokud jsou snoubenci aktivními členy církve, je radost takové shromáždění připravovat. Může to být i svědectví nečlenům církve, kteří se svatby účastní. Pokud žijeme celý svůj život před Bohem, jistě i tak důležitý životní krok jako je sňatek chceme přinést před Boha s radostí i starostí, s prosbou o ochranu i k naslouchání Božího slova do této situace. V každém případě však nelze vyznavačský moment svatby přetížít, pokud to tak snoubenci sami nevnímají.

Pro přitakání ke druhé skupině odůvodnění a k možnosti chápat svatební bohoslužbu jako službu církve hovoří podle mne několik důvodů. Nejzávažnější již byly zmíněny, pokusím se je ještě doplnit.

Alternativa, kterou snoubenci u nás mají (tedy svatba na radnici), je obvykle slabá. Ve velké většině případů je obřad velmi rychlý, úroveň řečníků nevalná, a tak radnice sotva umožňuje prožít svatební rituál, natož nějaký přesah přes holý fakt uzavření manželství. Uvědomují-li si někteří lidé tuto bídu, vnímají-li manželství jako skutečnost hodnou závažnějšího promyšlení a ztvárnění, pak jim podle mého názoru má církev vyjít vstříc. (Jedním z poslání církve je přinášet světu pokoj. Těžko ke světu s tímto poselstvím vyrážíme. Přicházejí-li - jednou konečně - lidé do církve s prosbou o požehnání, o příslib pokoje pro jejich život a manželství, neměla by je myslím církev odmítat, viz Lk 10,5-6).

Otevírá se tu (pastorační) možnost tento rituál během předsvatebních rozhovorů nasměrovat ve směru biblického pohledu na manželství a život vůbec. Myslím si, že se církev

nemusí bát svatby jakožto rituálu. Starozákonní Izrael také přejímal ze svého okolí různé skutečnosti, i rituály. Avšak činil tak vědomě, pečlivě vybíral (někdy přeznačoval) a integroval je do celku výrazů víry v Hospodina. To je zřetelné u mnohých rituálů, ale také např. v přejímání cizího mudrosloví, které bylo zařazeno pod "Hospodinovu hlavičku".

Vnímáme-li svatební rituál jakožto dění podporující život, Josuttis nazývá svatbu přímo "svátkem života", pak je přiměřené hledat a zvěstovat Boha jako toho, který život, dobré vztahy a zdar manželství podporuje.

Požadavek katechumenátu a křtu se mi zdá násilný a nevhodný. Rozhodovat se pro křest pod tlakem svatebního termínu je nevhodné. Naopak existují případy, kdy příprava svatebního obřadu vzbudila u „nevěřícího“ touhu po křtu.

Tvrdím-li, že je možné a dobré požehnat sňatku nekřesťanů nebo lidí zcela na okraji církve, kteří o to žádají, netvrdím tím, že je automaticky možná svatba kohokoliv, kdo o ni požádá. Je tu zajisté třeba delšího pastoračního rozhovoru a možná je pomocí stanovit si určité podmínky, které by měli snoubenci splňovat. Tady by se asi mínění jednotlivých teologů a farářů rozcházela. Zkusmo formuluji, že snoubenci by měli sdílet základní parametry manželství shodně s biblickým pohledem: tedy manželství je na celý život (s možností rozvodu se v tuto chvíli vůbec nepočítá), je výlučné ("Ty a žádná jiná") a týká se celého života člověka (společné bydlení, stůl a lože, výhled k dětem a společná odpovědnost za ně, společný majetek, společenství těla i duše). Dále pak snad, aby přijali fakt darovanosti života i partnera a počítali s odpuštěním jakožto možností řešení budoucích problémů. A měli by dokázat formulovat, proč chtějí požehnání sňatku, tedy jaký vidí rozdíl mezi požehnaným a nepožehnaným vztahem. O těchto "minimálních požadavcích" by bylo jistě třeba ještě více přemýšlet. Jasně by mělo být, že nejde jen o svatbu s jiným řečníkem v jiném prostoru, ale o bohoslužbu. Církev zde neposkytuje automatický servis, ale službu v tom nejlepším slova smyslu.

1.5. Svatební rituál?

V této kapitole budu podrobněji referovat o interpretaci svatebních bohoslužeb jakožto rituálu, jak ji předkládá M. Josuttis.

1. Do kostela přivádějí snoubence rodiče, z kostela odchází pár společně bez rodičů. Tímto způsobem se vyjadřuje cíl celého dění - odloučení, které je nutné. Rodiče ztrácejí děti, a to může být velmi bolestné. Tematizace tohoto problému by měla celý proces ulehčit a

pomoci zvládnout smutek (verbálně Gn 2,24: "Proto opustí muž svého otce i matku...").

2. Na svatbě se sejdou rodiny, z nichž snoubenci pocházejí. Setkají se tak dvě rodiny z často jiné náboženské tradice, společenské vrstvy, rodiny různých životních stylů. Takové setkání může být překerní záležitostí. Rituál se pokouší toto napětí zmírnit. Při svatbě se také aktualizuje existence rodinného klanu. Ve vzduchu visí otázka, ke které rodině bude nový pár více tíhnout, zda rodina svého člena ztratí, anebo nového získá. A tak se jednotlivé rodiny snaží vlastnímu členovi signalizovat, že je dále jejím příslušníkem a jeho partnerovi dávají najevo pozvání (např. nabídky tykání).

3. Rivalita však může být i problémem samotného páru. Časem se ukáže, jaké je rozložení sil a úkolů. V tomto smyslu je svatba a čas po ní klíčový a partneři si to uvědomují.

4. Svatba je výrazným zářezem v životě. S tím se ale objevuje otázka po budoucnosti a s ní spojený strach a nejistota. Svatební obřad se pokouší část této nejistoty odbourat. Formule „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ je příslibem příští Boží pomoci a napomenutím do budoucnosti. Dobrý je fakt, že se o nich mluví, není to tabu. Boří se iluze, které o manželství existují, a uvádí se na pravou míru přehnaná očekávání. Další obavou do budoucnosti je strach z konce. Formulí „do své nebo tvé smrti“, tedy jmenováním smrti odkazuje svatební obřad k realitě: k velkým možnostem manželství (celý život), podtrhuje sílu spojení (jen smrt vás může rozdělit), ale poukazuje i k jeho hranicím (smrt vás rozdělí, není to nekonečné). Právě křesťané nemají a nesmí tuto perspektivu života potlačovat.

5. Svatební bohoslužba také otevírá otázku po smyslu života, po smyslu v životě. Právě v okamžiku, kdy rodiče vidí odcházet své děti a snoubenci vyhlízejí do své společné budoucnosti, je otázka po smyslu lidského života (např. po smyslu koloběhu rození a umírání) obzvláště naléhavá. Modlitbou, požehnáním páru a zvěstováním zaslíbení se vyznává smysl tváří v tvář zkušenosti nesmyslnosti. Rituál svatby se tak staví proti vnímání života jakožto náhody a zajišťuje jeho soudržnost a zacílení.

Fakt, že Josuttisova analýza míří správným směrem, potvrzují především rozhovory se snoubenci. Pro mnohé páry bylo velmi důležité promyslet, jak bude vypadat svatební průvod, kdo kde bude sedět, budou-li klečat, zda se budou líbat, podepisovat protokol, jaká gesta a symbolická jednání chtějí a která ne, jaká bude výzdoba, hudba apod. Stejně tak důležité bylo pro některé páry, zda si budou slibovat věrnost "do tvé nebo mé smrti" nebo zda zazní, že "budou jedno tělo". To vše naznačuje, že chtějí v těchto okamžicích podstatné věci vyjadřovat, sdělovat a přijímat také formami symbolického jednání. Tyto věci je třeba důkladně prohodit, aby se tak dělo vědomě. Aby např. věděli, co dávají najevo např.

svatbou bez rodiny, jen se svědky, anebo tím, že se nechají přivést do kostela rodiči a nepřijdou rovnou spolu.

1.6. Základní hlediska svatební bohoslužby

Myslím, že při přípravě svatebních bohoslužeb, tedy i kázání, je třeba vzít v úvahu čtyři základní aspekty tohoto dění:

1. Jde o bohoslužbu. Přes veškerou volnost, která je právě při svatbě možná, základní struktura bohoslužby zůstává a její konstitutivní prvky by neměly chybět.
2. Jde o součást pastýřské péče. Míří k nim předsvatební rozhovory, při těchto bohoslužbách je mnohé dořeknuto, kazatel reaguje na to, co bylo v rozhovorech centrální, a mluví do konkrétní situace snoubenců, kterou poznal, někdy mluví i za snoubence. Od svatebních bohoslužeb se odráží případná posvatební pastorec.
3. Církev tu na krátkou, ale klíčovou dobu vstupuje do dění, které jinak pořádá a režíruje rodina. Ve starověkých náboženstvích a patrně i ve starozákonním Izraeli uzavření manželství podobně jako ostatní kasuálie patřilo do okruhu "rodinného náboženství". Tedy zástupce oficiálního náboženství vede rodinnou bohoslužbu.
4. Jedná se také o rituál. Znaje jeho pozitivní funkce ho kazatel spolupořádá a naplňuje dobrým obsahem a s kritickým odstupem ho usměrňuje. (Josuttis má např. za to, že je jedním z úkolů kazatele při "slavnosti života zvěstovat, že Bůh je láska, ale láska není bůh. Svatba je svátek života, ale život není jenom svátek.")

Je zřetelné, že podle rodinné situace, věku snoubenců a dalších okolností se některá z těchto čtyř hledisek v bohoslužbě odrazí více a jiná méně.

2. Liturgická podoba

2.1. Místo a čas

Již byl zmíněn návrh Agendy ČCE zařadit požehnání sňatku do nedělních bohoslužeb, do části po kázání. Je to možnost, kterou stojí za to zmínit. Ve dvou případech, které jsem zažil, však ve skutečnosti v tamním sboru byla v neděli místo bohoslužeb svatba a nešlo jen o část běžných bohoslužeb.

Občas se objeví snoubenci, kteří si přejí být oddáni v nějakém netradičním prostoru, nejčastěji v lese, na zřícenině hradu apod. Myslím, že pokud je to místo alespoň trochu důstojné, není důvod toto rozhodnutí snoubencům rozmlouvat, neboť věříme, že Bůh je přítomen ve shromáždění věřících kdekoliv. Problémy v tom případě mohou nastat spíše ze strany úředníků matriky, kteří do oddacího listu nechtějí vyplňovat „v lese poblíž ....“

2.2. Před obřadem

Je dobře se např. představit s rodiči, pokud k tomu nedošlo dříve. Rodina svěřuje faráři klíčovou část již běžícího rituálu, který začal už setkáním v bytě přípitkem, leckde s proslovy otců, někdy i s požehnáním na cestu do kostela. Je dobře, když farář v tuto chvíli převezme iniciativu a kontrolu nad tím, co se bude dít, což přítomné uklidní. Na rozdíl od nich ho nevyvede z konceptu, když něco domluveného neklapne. Jako signál, že jsou hosté v kostele vítáni, slouží otevřené dveře, zvonící zvony a zpěvníky připravené na lavicích. (Lidé, kteří se v kostele nevyznají, si ho u vchodu nevezmou, a tak nemohou zpívat ani kdyby chtěli.) Jsou-li snoubenci zakotveni ve sboru, může být před odchodem do kostela krátká společná modlitba.

2.3. Průvod

Příchod je třeba dopředu domluvit. Čekat, jak se situace vyvine, může být riskantní (např. když je otec i otčím nevěsty přesvědčen, že ji povede k oltáři on). Možností je mnoho: od nejúspornější - jen snoubenci a svědkové, přes zahrnutí rodičů až po manifestační průvod širokého příbuzenstva. Snoubenci mohou přijít spolu, anebo proběhne rituální předání nevěsty otcem ženichovi, který přišel jako první se svou matkou. Je dobře domluvit, zda se bude tvořit špalír, a zajistit, aby si pak všichni měli kam sednout.

2.4. Vstupní slovo

Neměl by chybět apoštolský pozdrav anebo votum. Vynikne tím, že tuto (klíčovou) část svatebního programu nepořádají snoubenci nebo rodina, ale vše se děje ve jménu Božím. Na většině svateb jsou však dnes lidé, kteří možná v kostele nikdy nebyli. Je proto vhodné všechny krátce přivítat. Kazatel tak vyjádří touhu po komunikaci se shromážděním a snad i rozptýlí obavy těch, kdo nevědí, co se bude dít. Ti jsou ujištěni, že jsou vítáni a pozváni, aby se bohoslužby (třeba jen pasivně) účastnili.

Nebezpečím může být, že kazatel ve snaze říci pár shrnujících slov prosloví malé kázání o manželství anebo o smyslu bohoslužeb. Dalším nebezpečím je, že kazatel omlouvá fakt, že svatba je v kostele, nebo polemickým způsobem uvádí věci na pravou míru a vysvětluje zúčastněným, jak co mají chápat - polemizuje proti "náboženským rituálům", "pohanským zvykům", tradicím nebo naopak novotám. (Např. R. Schulz v návrhu úvodního slova v příručce Trauung mj. píše: "Církevní svatba není žádná show, při které se člověk jako divák dostává do sváteční nálady a je naplňován sentimentalitou. V centru církevní svatby je - stejně jako v každé bohoslužbě - Slovo.")

2.5. Modlitby

K jejich přípravě anebo k předčítání je možné a vhodné pozvat svědky nebo sourozence snoubenců. Modlitbu za novomanžele je možné spojit s obecnými přímluvami.

2.5.1. Vstupní modlitba

Vstupní modlitba by měla vzít v úvahu situaci, ve které se shromáždění setkali. Z toho plynou především díky různého zaměření. Pokud nejde o výjimečný případ, patří do této modlitby dík za rodiče a jejich lásku, popř. za prarodiče, za lidi, kteří snoubence doprovázeli na cestě života. Dále dík za Boží lásku a ochranu, za Boží Slovo, za dar víry, za sbor a církev. Díky za to, že manželství má u Boha zaslíbení. Patří sem také vyznání lidské nedostatečnosti a potřeby Boží péče. Je možné rozvinout také díky za stvoření a touhu prožít svatební den jakožto svátek života před Hospodinem. Vyjadřuje se radost z Boží péče a očekávání dobrých věcí od Hospodina a možná i výhled ke konečné radosti, která je v bibli opisována obrazem svatby. Konečně pak je na místě prosba o Boží přítomnost při bohoslužbě a o otevřené srdce pro zvěst Písma do slavnostní situace. (W. Horn uvádí jako možnost číst místo vstupní modlitby žalm nebo jeho část. Navrhuje např. žalmy 8, 25, 36, 86, 100, 105, 119, 121, 138, 145. Zajímavé je, že v anglikánské tradici je prý skoro samozřejmou součástí svatební bohoslužby čtení žalmu 23, který u nás "patří" spíše na pohřeb.)

Uvážíme-li, co bylo řečeno o rituálu a o zasazení svatby do okruhu rodinného náboženství, a přičteme-li k tomu stále menší schopnost lidí ve vypjatých okamžicích říkat podstatné věci, může být právě kazatel tím, kdo zástupně vyjádří, čeho se zúčastnění neodvážejí, a přece by rádi. Později si vyčítají, že nenašli odvahu k důležitým slovům. Díky a

prosby o odpuštění mohou najít své místo právě v modlitbě. (Z modlitby M. Plzáka: "My rodiče ti děkujeme, že jsi nám dal prožít tento den radosti, že jsi naše děti opatroval a dovedl až k rozhodnutí z lásky a pro lásku. Odpusť nám, co jsme jim zůstali dlužni. My novomanželé ti děkujeme za vše dobré, s čím jsme se setkávali ve svých rodinách a mezi přáteli. Jsme rádi, že před tebou nestojíme se svou radostí sami. Odpusť nám, v čem jsme své rodiče zarmoutili.")

2.5.2. *Za novomanžele*

Po požehnání novomanželů se přimlouváme ze Boží vedení, za to, aby byli Bohu blízko a žili s ním ve společenství. Přimlouváme se za Boží péči, aby dostali, co potřebují k životu, za pravdu, moudrost a statečnost. Prosíme o Boží pomoc v úzkosti, ve chvílích rozpaků a nedorozumění, o ochranu před zlem. Prosíme za jejich budoucí rodinu, za všechny, kdo budou kolem nich, příp.za jejich děti a moudrost při jejich výchově a dosvědčování víry, přimlouváme se za zdraví, pokoj, radost. Prosíme, ať je jejich manželství požehnáním pro okolí. Zmíněna může být ochota k odpuštění, vůle ke komunikaci a k oběti pro druhého.

2.5.3. *Přímlovná modlitba*

Svatba je svátek života, ale život není jen svátek, a tak je třeba zasadit svatbu do rámce reality a odpovědnosti a zmínit i stinné stránky života ve světě a potřebu dělit se o radost s těmi, kterým chybí.

Přímlovy se týkají všech manželství, rodin s dětmi ale i bez dětí, lidí osamělých, kteří ztratili partnery. Přimlouváme se za lidi, kteří se nemohou radovat, i když by chtěli, prožívají spíše trápení a zlobu. Zmínit můžeme i ty, kteří žijí v takových podmínkách, že si nemohou vzít, koho chtějí. Také za ty, kteří nemohou vyznat svou víru. Modlitbu Páně zařazujeme vždy, i kdyby se měl modlit jen kazatel.

2.6. *Písně*

Výběr písní je důležitý, nejlépe je vybrat písně společně se snoubenci. Těžší je to, jsou-li na okraji sboru nebo mimo něj a písně neznají. Pokud je dopředu jasné, že se lidé ke zpěvu nepřidají, je možné zařadit např. jen jednu píseň anebo žádnou a jednotlivé části oddělit varhanní mezhrou. Touto mezhrou mohou být 1-2 sloky známé písně, aniž by se zpívalo.

Melodie k slávě Boží zazní, kdo ji zná, tomu se zpřítomní i text, a přitom nevzniká trapná situace, kdy zpívá farář sám.

Písně navrhované agendou podle mého názoru příliš vhodné nejsou. Pro svatbu se mi zdají vhodnější písně zpěvné se srozumitelným textem, především chvály a prosby o požehnání. (např. 161, 162, 176, 177, 440, 442.) V evangelickém zpěvníku není žádná svatební píseň snad kromě písně 541, kterou doporučuje Agenda, ta je však v některých částech po mém soudu bohužel až příliš konkrétní a moralizující. Ani v konkordanci ke zpěvníku není heslo svatba, sňatek nebo manželství.

Určitou pomocí je Dodatek k evangelickému zpěvníku, který obsahuje dvě písně pro svatbu vhodné. Text písně 698 je výstižný a srozumitelný, nápěv známý. Píseň 699 je méně zřetelněji vztažená k manželství, ale rozvíjí myšlenku jeho služby pro okolí. Dále lze doporučit např. 611, 636 nebo 686.

A ještě na okraj. V případě touhy snoubenců po vystoupení hudebních těles jejich přátel je dobré buď zjistit jejich uměleckou úroveň, anebo odkázat jejich produkci na chvíli, kdy pár společně vychází z kostela.

2.7. *Čtení*

Mnohé reformační agendy navrhují s odkazem na Luthera mimo obvyklé čtení z Písma zařadit blok čtení oddílů, které se vztahují k tématu manželství. To umožňuje zasadit tuto konkrétní svatbu do biblických souvislostí. Čte se Gn 1,26a.27-28a.31; Gn 2,18.21-24; Mt 19,4-6; 1J 4,7-12; Ef 4,2b-3; Ef 5,21-33 nebo např. Ř 12,1-2.9-12; Ř 15,5-7; Ko 3,12-17; 1 Pt 3,8-9; 1Kor 13.) Zásadou by v tomto případě mělo být, aby čtení byla srozumitelná bez výkladu, a proto mám např. nad Ef 5 otazník.

2.8. *Vyznání a sliby*

"Církev dává prostor slibům před Boží tváří. Tyto sliby před Bohem mají zvláštní význam oproti vyjádření ochoty vstoupit do manželství, jak je tomu na úřadě." (Jenssen, s. 407)

Tato část svatební bohoslužby je závislá na průběhu a výsledku předsvatebních rozhovorů. Právě formuláře slibů a vyznání jsou dobrým podnětem pro tyto rozhovory. Nad

nimi se rozhovor většinou dostává do hloubky, neboť se snoubenci vyjadřují k tomu, jak své manželství chápou, jak chápou víru, k čemu se svým "Ano" mohou přiznat a co by už nebylo upřímné apod. Tradicí ani věroukou není dána závazná forma, takže má farář spolu se snoubenci možnost vyznání a sliby "ušít na míru" (tak i Agenda ČCE s 175 a 189).

Vycházíme-li z toho, že v katolickém pojetí si svátost udělují manželé navzájem, tak v určité analogii můžeme říci, že závisí především na snoubencích, jak rozsáhlé, hluboké, konkrétní sliby a vyznání budou. Kazatel podobně jako kněz tu spíše asistuje a má na zřeteli, aby nevypadlo to opravdu základní a nevmísilo se něco cizorodého.

Většina pojednání uvádí, že manželské sliby nejsou pro evangelické pojetí svatby konstitutivní - podstatná je modlitba, požehnání a čtení (a zvěstování). Proto se objevil i návrh otázky pro snoubence a sliby vůbec nezařazovat, aby bylo zřetelné, co je podstatné. Proti tomu bych se chtěl ohradit. Tím, že snoubenci sami vyslovují své "Ano" nejenom k tomu, že do manželství vstupují, ale i k tomu, jakým způsobem ho chtějí vést, tím na sebe také přebírají odpovědnost. Mají možnost si toto "Ano" v budoucnu připomenout, popřípadě zopakovat. Myslím, že je důležité určité klíčové věci vyslovit nahlas.

Pro lepší orientaci rozlišuji mezi vyznáním a slibem. Ve vyznání snoubenci vyjadřují, že vnímají manželství ve světle zvěstovaného slova a přiznávají se k biblickému pohledu na manželství. Sliby se pak týkají jejich vzájemného vztahu, slibují jeden druhému.

Obsahem vyznání je vyjádření, že dotyčný partnera přijímá jako dar od Boha, vyznává se víra v Boží pomoc a vedení v manželství a odhodlání žít v něm podle Božích přikázání. Dále pak vůle, aby manželství bylo k dobru i okolí a touha dosvědčit i dětem křesťanskou víru. Sliby se týkají vzájemné lásky, úcty a věrnosti, vyjadřuje se odhodlání stát při sobě a neopustit partnera ani v těžkých časech, deklaruje se ochota k odpouštění, to vše až do smrti. Objeví se tam tedy „Ano“ k víře, lásce a naději.

Formy jsou možné v zásadě dvě:

a) otázky kladené liturgem a odpovědi snoubenců - společné nebo každý zvlášť, snoubenci stojí čelem k liturgovi a odpovídají do očí jemu. (Tak Agenda ČCE a Příloha, Formulář 1)

b) forma deklarace, kdy snoubenci jednotlivě vyslovují celý svatební slib zpaměti, nebo opakují po liturgovi, který předříkává. Většinou se při tom drží za pravé nebo za obě ruce a dívají se sobě vzájemně do očí. Liturg jim napovídá a oni mluví vlastně mezi sebou. (Tak např. Kniha modliteb a služebností, s.185-186.) Variantou této druhé možnosti je, že liturg

přečte celý slib a snoubenci se k němu přiznají jeden druhému, např. slovy "Slibuji Ti tak z celého srdce." (Příloha, Formuláře 2-5).

Myslím, že je dobré, když jednotlivé často i velmi konkrétní sliby vysloví sami snoubenci, jeden druhému, z očí do očí. Slib tím získává na osobním rozměru a závažnosti.

V případě, že jeden ze snoubenců není křesťan a druhý ano, jsou možná dvě řešení. Buď se pro každého připraví jiné otázky (Agenda ČCE I, s.189.; Příloha, Formulář 6), anebo je možné, že se nevěřící partner v určité pokoře v tuto chvíli opře o svého věřícího partnera a přidá se k jeho vyznání.

Doporučuji zařadit také otázku pro svědky, rodiče a přátele, pro celé shromáždění. Ti tu mohou vyjádřit, že budou novomanžele podporovat, povzbuzovat, pomáhat jim a modlit se za ně. Sborové "Ano" je pro pár v této chvíli podporou a vyjádří tak nejlépe sounáležitost shromážděného společenství. Kvůli tomu se sešli, aby vyjádřili tuto svou podporu, aby za nimi "stáli". Pro rodiče může být důležité říci své "Ano" k tomu, co se právě odehrává. V případě, že se svatbou nesouhlasí, je pro ně tato chvíle přinejmenším důvodem k zamyšlení, proč se k tomuto Ano nepřidávají.

V odpovědi, která je zároveň relativizována odkazem na Boží pomoc ("Ano, s pomocí Boží.") je dobře vyjádřeno napětí mezi odhodlaností a na druhé straně ostychem vyslovovat a slibovat tak veliké věci, mezi touhou po vydařeném manželství a vědomím omezenosti vlastních sil při jeho budování.

2.9. Prstýnky, polibek

Výměna prstýnků má hluboký symbolický obsah (láska a věrnost). V zahraničí existuje také možnost, že snoubenci mají prstýnky na levé ruce a při obřadu si je vzájemně dají na ruku pravou. V katolické tradici se prsteny žehnají. Dříve pouze ženich dával prsten nevěstě jako znamení, že získává podíl na jeho jmění a moci. V anglikánské tradici pak farář předává prsteny muži, který ho navléká ženě. V ortodoxním prostředí se ještě přidává čtení míst z bible, kde je řeč o prstenu (Gn 38,18; 41,42; Dan 6,17; Lk 15,22.) Myslím, že není třeba toto symbolické jednání komentovat, mluví samo.

Stejně tak do svatební bohoslužby patří první manželský polibek, který symbolizuje fakt, že novomanželé jsou již i na veřejnosti "jedno tělo".

2.10. Požehnání

Požehnání je v evangelickém pojetí klíčovým momentem svatební bohoslužby. V něm dostává evangelium zcela zřetelnou a viditelnou podobu - Bůh chrání a podpírá právě vyslovené "Ano". Požehnání není modlitba (jak ho někdy vnímá reformovaná tradice). Požehnání není ani jedno ze svatebních přání. Specifikum požehnání je v tom, že žehnající člověk vyslovuje slova požehnání, ale subjektem toho požehnání je Bůh. Žehnající slouží tomuto dění, vycházejícímu od Boha. Požehnání není sdělení, tedy na místě není ani indikativní forma ("Pán Bůh vás požehná."). Požehnání se vyslovuje a děje v modu touhy a nechává se tím prostor pro Boží svobodu, není to manipulace s Bohem. Požehnání je tedy osobní oslovení konkrétních lidí, při kterém žehnající vyjadřuje jejich (ale i ostatních zúčastněných) touhu po zdařeném životě, která je s důvěrou směřována k Bohu a zároveň v sobě obsahuje příslib tohoto požehnání. Vyjadřuje se řečí a gestem. V požehnání jde o ujištění, že snoubenci patří do sféry působivé Boží přítomnosti. Požehnání má ochranný, ozdravný a posilující účinek a cílí k životu v pokoji - se sebou samým, s ostatními a s Bohem. Není teologicky vadné mluvit o touze po zdařeném životě. Tato touha je realitou a právě při svatbě je aktuální (viz obsah gratulací). Silnou stránkou požehnání je fakt, že tyto běžné, materiální touhy dokáže integrovat, a tím vztáhnout k Bohu. Člověk se může a má vztahovat k Bohu ve své totalitě, se vším, co je pro něj podstatné, i s tím "neduchovním", co k němu patří.

Zvláště v reformovaném prostředí hrozí, že se požehnání vnímá jako něco nereálného, pouze symbolického. Je jistě dobře zabránit dojmu, že požehnání je magická veličina, kterou zasvěcená osoba manipuluje. Na druhé straně požehnání není jen jakési zbožné přání, či gratulace.

Nejvhodnější je forma konjunktivu, podpořená gestem žehnající ruky položené na spojené ruce manželů. Alternativou je pozdvihnutí rukou nad novomanžele. Manželé mohou v této chvíli klečat (gesto pokory a úcty vůči Bohu, ne liturgovi). Neměl by chybět (už z ekumenických důvodů) biblický verš "Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj." Kazatel by se v této chvíli neměl bát žehnat ve vší reálnosti. Námětem je tu vytvoření kruhu ze všech účastníků svatby kolem snoubenců, případně přizvání svědků nebo rodičů k aktu žehnání.

Agenda ve svém vysvětlení formuluje nezřetelně "Kazatel ... vyprošuje a tlumočí manželům Boží požehnání." Nejprůměrnější se mi z Agendy zdá být požehnání formulářů 3 a 4ab: "Pán Bůh vám požehnej a buď při vás svou láskou. Co Bůh spojil člověk nerozlučuj. Amen" Formulář 1 příliš akcentuje téma potomstva, požehnání formuláře 2 vnímám jako nesrozumitelné. Otázkou je, zda by na toto místo nepatřilo požehnání trojiční.

2.11. Podepisování

Některé páry žádají, aby součástí jejich obřadu bylo také podepsání protokolu o uzavření manželství. Zdá se mi, že je to v bohoslužbách cizorodý prvek, který budí dojem, že vyřčené slovo nestačí a je třeba ho stvrdit podpisem. Platnost svatby dosvědčují především dva svědci a dále celé shromáždění, nehledě na to, že bez úředního razítka stejně neplatí. S křesťanským vnímáním manželství pak podpisy nesouvisí vůbec.

2.12. Večeře Páně??

Žádost o slavení večeře Páně při svatbě mívá dva základní důvody. Jednak je to touha snoubenců před vstupem do manželství společně přijmout ujištění o odpuštění hříchů, aby do nového období vstoupili „čistí“. Druhým důvodem bývá touha po symbolickém vyjádření sounáležitosti přítomného společenství.

Avšak svatba je většinou pro zvané hosty. I když je hlášena při bohoslužbách, přijde jen určitá skupina lidí - přátelé a příbuzní snoubenců. Nad poloprivátní večeří Páně staví mnozí teologové otazník. Stejně tak je asi třeba odmítnout myšlenku večeře Páně vyhrazené pouze pro novomanžele.

Na svatbě se většinou sejdou lidé různých konfesí i lidé bez vyznání a večeří Páně nečekají. Pozvání k ní je zastihne nepřipravené, a proto se jí někteří nezúčastní, jiní z důvodů konfesních nebo protože nejsou křesťané. Tím pak může dojít spíše k manifestaci nejednoty a roztržiténosti svatební společnosti a výsledek je minimálně rozpačitý. Ač učebnice liturgiky její zařazení doporučují, jsem spíše proti.

2.13. Sbírka

Tato jinak pevná součást každé evangelické bohoslužby u svatby většinou neznámo proč odpadá. Tím je ovšem vytěsněn i poslední „diakonický“ prvek bohoslužby (tedy pokud se nezvou všichni hosté - i náhodní - na jídlo). Myslím, že je vhodné, aby farář snoubencům navrhl konat sbírku na charitativní účel. Zkušenost ze zahraničí i moje vlastní ukazuje, že snoubenci tuto možnost často rádi přijmou a pečlivě promyslí účel sbírky, která je mezi ohláškami zmíněna a vysvětlena. Právě o svátku života připomenout, že život není jen svátek. Podobným směrem míří i Kniha modliteb a služebností ČCE „Ve sborech jest

nabádati k slavení svateb v křesťanském duchu s dobročinností.“

2.14. Závěr bohoslužeb

Je dobře, když je strohý. Fakt, že bylo žehnáno páru, nevyklučuje závěrečné požehnání celého shromáždění. Je dobré domluvit, co se bude dít po závěrečném požehnání: kde se bude gratulovat, zda novomanželé odejdou spolu z kostela, kdy a kam.

2.15. Svatba rozvedených

Některé církve (spíše reformované tradice) v neposlední řadě ze strachu před pohoršením ve sboru požadují v případě, že jsou jeden nebo oba snoubenci rozvedeni, při svatebních bohoslužbách zdrženlivost. Konkrétně to znamená, že sňatek se ohlásí až po jeho uzavření (následující neděli), nesmí znít zvony, vše má probíhat v klidu, v jednoduché formě a bez velkých nákladů. (Podobně uvažuje v jiné souvislosti i Kniha modliteb a služebností ČCE z r. 1939 „Zřetelně padlí snoubenci mohou míti pouze tiché oddavky“.)

Odpůrci těchto "opatření" zdůrazňují, že pokud po pastoračním rozhovoru farář a staršovstvo souhlasí s církevním sňatkem, nemá pak toto rozhodnutí nějakým omezujícím opatřením relativizovat. Kdyby např. ohlášky byly až po uzavření sňatku, svatba by se vyhostila ven ze sborového života a sbor by už při ní nemohl být např. se svou přímluvou.

Dalším návrhem bylo uspořádání pouze "přímluvné bohoslužby" bez vyznání a slibů, ve které by byli novomanželé doporučení Boží milosti. Tak je ovšem snoubencům odebrána možnost říci před Bohem své "Ano" a tím i možnost ho ve svém životě opakovat. Jsou jen pasivní objekt, nad kterým se konají přímluvné bohoslužby a oslabuje se tak jejich odpovědnost, kterou na sebe při svatbě berou.

Jiný návrh žádá vypustit v tomto případě při otázkách obrat „do své nebo tvé smrti“. To prý už jednou slíbili, tak není možné, aby tak činili znovu. Avšak tímto škrtem by jejich vyznání bylo kusé, manželství je odebrán charakter manželství. "Pokud by na tuto amputaci snoubenci přistoupili, tak ať se raději neberou." (Kaptein)

Dalším návrhem je přidavek k jinak běžnému pořádku. Vyjádří se v něm, že zúčastnění jsou si vědomi vážnosti kroku, který podnikají, a že ho můžou činit a skutečně činí jen díky Božímu odpuštění hříchů a zaslíbení nového začátku. (Würtenberská agenda při svatbě rozvedených připojuje ke čtení Mt 19,4nn následující odstavec: "Manželství je podle

Ježíšova slova nerozlučitelné. Když se také křesťané proti tomuto řádu proviňují, musíme se před Bohem sklonit. Kdybys, Pane, chtěl počítat všechny hříchy, kdo by obstál? Boží odpuštění nám ale může darovat nový začátek pod jeho dobrými řádami pro život. K tomu vám dopomáhej Bůh.") Osobně bych viděl jako nejlepší cestu buď zařadit vyznání vin a slovo milosti na počátek bohoslužeb jakožto předpoklad jejich konání, anebo rozvést vstupní modlitbu, ve které by se zřetelně formulovalo vyznání hříchů a naděje v jejich odpuštění. Tím se umožní, aby snoubenci a ti, co s nimi např. krach jejich minulého manželství spoluprožívali, tuto skutečnost do svého svatebního prožívání a přemýšlení zahrnuli. Jinak je třeba podtrhnout, že pokud bereme evangelijní zvěst vážně, nebude se taková bohoslužba od běžné lišit.

3. Kázání

3.1. Funkce svatebního kázání

Kázání by mělo být především pomocí a povzbuzením k vyznáním a slibům, které následují. Tím je dáno také jeho zařazení v liturgii. Nemělo by být výkladem církevního učení o manželství (srv. Agenda ČCE I., Formulář 4 "Na základě biblického učení o manželství, jak je vykládá a jak mu rozumí naše církev, se vás nyní ptám..."), ale má mít pastorační rozměr. Je to slovo do konkrétní situace konkrétních lidí. Je v něm možné doříct, co zůstalo v pastoračním rozhovoru nedokončeno, anebo tomu, co v rozhovoru zaznělo, nastavit zrcadlo. Kazatel může rozvést skutečnosti, které neverbálně zpracovává svatební rituál. Může vyjádřit obavy snoubenců, mluvit za ně k rodičům, otevřít téma stárí, smyslu, budoucích problémů, bolestného oddělení od rodičů apod. To vše si může kazatel dovolit narozdíl od mnoha zúčastněných, kteří se ve svatební den snaží tyto myšlenky spíše zaplašit anebo mají za to, že se nehodí o takových věcech mluvit (a tlachají o lásce). Tematizací těchto skutečností získává celá bohoslužba hloubku a blízkost realitě.

3.2. Homiletická situace

Komu je svatební kázání adresováno? Jak moc brát v úvahu, že poslouchají rodiče a příbuzní? A co jiní členové sboru, hosté a nekřesťané mezi hosty? Každá ze skupin přítomných posluchačů je jiná a nelze napsat kázání pro všechny přítomné. Adresáty svatebního kázání jsou jednoznačně snoubenci. Snad jako vedlejší adresáty je možné počítat rodiče a nejbližší příbuzné. Avšak je třeba odmítnout programovou snahu oslovit

všechny, obecně vyložit, o co jde v manželství apod. Tímto směrem by mohlo svádět tvrzení Agendy ČCE, že "svatební shromáždění je příležitostí k tomu, aby celý sbor slyšel biblickou zvěst o manželství." Stejně tak odmítám vidět mezi adresáty svatebního kázání předně nevěřící, kteří konečně jednou sedí v kostele a které je možné při této situaci misijně oslovit. Domnívám se, že sbor uslyší biblickou zvěst o manželství a nevěřící budou snad osloveni právě tehdy, když bude adresátem kázání dotyčný pár.

Svatební kázání vůbec nemusí být dlouhé, zvláště tam, kde u účastníků nemůžeme počítat se schopností sledovat tento žánr v obvyklé délce. Určitou roli hraje fakt, zda jde o svatbu venkovskou anebo velkoměstskou, zohlednit je třeba i věk snoubenců. Otázka, kterou nejsem s to rozlousknout, se týká toho, zda je třeba, aby si i kazatel uvědomil svůj věk (a zkušenosti s manželstvím) či zda je také v tuto chvíli dostatečně ve farářském úřadu a může si dovolit i konkretizace a "rady do života".

3.3. Nebezpečí svatebního kázání

Kazatel by neměl o manželství mluvit tak, aby byl život lidí, kteří žijí sami, prezentován jako vadný. Samozřejmě, že na svatbě se přítomní radují z nového společenství dvou lidí a účastníci žijící osaměle s tím musí počítat. Avšak je dobře vyhnout se formulacím o tom, že žít v manželství je "normální", a potlačit myšlenky, které by vnímaly manželství jako jedinou dobrou životní cestu, popř. mu dávaly větší zaslíbení, než je vhodné. Z některých dogmatických či etických knih, ale i z komentářů (např. ke Gn 1,27) lze do kázání nešikovně opsat formulace o tom, že „plné lidství se uskutečňuje teprve ve společenství dvou lidí“, „člověk sám je defektní, teprve člověk jakožto muž a žena je člověkem“ apod.

Stejně tak dobře je na druhé straně nevhodné mluvit o manželství jakožto východisku z nouze, kterou dal Bůh lidem k regulaci sexuální žádosti a vášně. (Tak někdy výklad 1 Kor 7.)

Citlivá je též otázka dětí. Je dobře zmínit výhled k potomstvu, ale toto téma by nemělo dominovat. A to nejen v souvislosti s bludem, že účelem manželství je především plození potomstva, ale i vzhledem k přítomným, kteří děti mít nemohou.

Pokusem pro některé kazatele je dát v kázání k dobru něco ze života snoubenců. Důvody mohou být v zásadě dva: buď snaha oživit kázání vtipnou poznámkou (vzpomínky na dětství, příhodu s rošťákem z nedělní školy), anebo zdůraznění osobní adresnosti a naléhavosti (tematizace závažné skutečnosti ze současnosti, z doby vzniku vztahu,

z předsvatebního rozhovoru apod.). U obou možností je třeba opatrnosti a důkladného zvážení.

3.4. K volbě textu

Pokud jsou snoubenci aktivní křesťané, často mají některý biblický verš na svém svatebním oznámení. Ten může být podkladem pro kázání, popř. v kombinaci s jiným textem. V rozhovoru je dobré zjistit důvody, proč je tam právě tento text. Jinou možností u věřících snoubenců je, aby se základem kázání staly jejich konfirmační anebo křestní verše. Výjimečnou možností je použít jako zdroj k promluvě křestní jména snoubenců, pokud mají vhodný obsah, anebo navázat na biblický příběh, ve kterém se osoba daného jména vyskytuje. (Slyšel jsem kázání pro Martu a Ondřeje. A když si bral Adam Evu, bylo by opravdu škoda toho nevyužít.)

Otázkou mi je, zda je dobré v rozhovoru domluvit, který text bude základem kázání (popř. předestřít snoubencům možnosti a dát jim vybrat), anebo spíše nechat text jako překvapení.

Volbu textů a způsob jejich výkladu ve svatebním kázání pojednává velmi dobře, instruktivně a stručně P. Filipi ve své studii Svatební pobožnost. (Pracovní texty pro kazatele, sv.10)

3.5. Svatební kázání

V závěru bych chtěl předložit svůj pohled na svatební kázání. Stojí ve světle toho, co jsem uvedl v části o východiscích svatební bohoslužby, a jistě se v něm odráží moje zkušenost a především rozpačitost a nesnáze s přípravou svatebních kázání pro lidi s církví pouze sympatizující, pro sňatek křesťana s nekřesťanem, pro svatby s "nekřesťanským publikem".

Hlavním cílem svatebního kázání je podle mne představit snoubencům biblický svět, biblické vnímání člověka a života jako něco nosného, jako dobrou životní orientaci. Předně partnerovi, který není křesťanem, ale možná že se stejnou naléhavostí právě také křesťanské polovičce páru. To se ukáže jako dobrá opora v jejich budoucím společném životě. Pozvat Boha do společného života a přitakat biblickému svědectví o manželství je moudré. Není to přikázání ve smyslu nároku ("Tak vypadá správné křesťanské manželství"), ale je to směrovka na cestu, dobře míněné pozvání. Hloupý, kdo nebere, kde se rozdává

něco tak cenného. Pohled víry na manželství se totiž prokáže jako užitečný. Je šancí právě svatebního kázání pohled víry na manželství zpřítomnit, aby se ukázal jako důvěryhodné vodítko a Hospodin jako dobrý Pán.

(„Je úkolem církve... učinit Boží svět... symbolicky a v rituálu co možná zakusitelným, aby se ukázal jako pomoc pro budoucí vedení manželství... Církevní svatba chce napomoci tomu, aby bylo manželství porozuměno jako daru Božímu a jako šanci pro povedené spolužití.“ Jennsen)

Věřící přijímají Boží slovo k manželství, protože vyznávají Hospodina jako svého Pána. V tomto případě je postup opačný. Protože má Hospodin k manželství důvěryhodné slovo, prokáže se jakožto důvěryhodná moc a dobrý Pán života.

Je zřetelné, že v tomto pojetí není prostor po manželství jakožto součást řádu vykoupení (soteriologie je ostatně hlavním deficitem mudroslovného teologického okruhu). A tak zůstáváme především v oblasti prvního článku víry a zvěstujeme při této příležitosti Hospodina jako Stvořitele, který chce mít společenství s člověkem, Pána života a Dárce toho, co je k životu třeba. Bůh dává manželství zaslíbení. Jako ideální text pro svatební kázání se mi zdá být Gn 2,18-24. Pokud je zřetelný jeho charakter modelového příběhu, pak vystihuje podstatu manželství a jeho základní charakteristiky: Partner je darem, pomocí, jsou si rovni, jsou jedno tělo, nejužší společenství a zároveň odlišnost, oddělení od rodičů, radost (Adam zpívá píseň o tom, že potkal bezvadnou kost). Mluví se v něm o manželství dosti konkrétně, a přeci je Bůh klíčovou součástí tohoto mluvení.

Stejně dobrou zkušenost mám s mudroslovnou literaturou. Ve starozákonní teologii ostatně tvoří stvoření, požehnání a mudrosloví jeden tematický celek. I to, co se obvykle běžně uvádí jako novozákonní specifikum - odpuštění a ochota k němu - je v mudrosloví, byť spoře, obsaženo (např. Př 10,12; 17,9, závěr příběhu o Josefovi). Logika je tu jiná než v běžném křesťanském pohledu. Odpouštět v manželství není nutné proto, že Bůh nám odpouští, ale proto, aby manželé spolu mohli dobře žít. Bez odpuštění není společný život možný. Odpouštět je moudré. V tomto pojetí Hospodin není autorita zvnějšku vnucená, Hospodin se ukáže jako autorita, která dobře radí, garantuje, kterou poslouchat chceme. Tento pohled je více "pragmatický" - žít manželství s Bohem a před Bohem se ukáže jako prospěšné. Ne snad ve smyslu vnějšího úspěchu manželství, ale právě ve chvílích neúspěchu a problémů se to ukáže jako podpora a výhoda. Velmi instruktivní se mi v tomto směru zdá být Podobenství o dvou stavitelích (Mt 7). Muž, který stavěl na pevném základu, byl moudrý. To se ovšem ukázalo až za čas, právě v době problémů a nebezpečí. Ale dřina se mu vyplatila. Na první pohled však jako úspěšný nevypadal. To jistě nevyklučuje následnou

vděčnost. Rozdílnost pojetí, které vychází z mudrosloví, je nejvíce zřetelná právě v otázce argumentace. V běžném kázání stačil zvláště dříve jako doklad, že nějaká výpověď platí, odkaz na Písmo, anebo na církevní autoritu (církevní otcové, reformátoři, K.Barth nebo D.Bonhoeffer). S tím však u lidí, kteří v církevní tradici nevyrostli, nepochodíme. Otázkou je, zda s tím pochodíme obecně. Ovšem to už je jiná debata o argumentaci a podepírání výpovědí kázání. Argumentovat je třeba zevnitř. Žít v manželství tak, jak to čteme v bibli, je třeba ne proto, že je to tak správné, etické nebo křesťanské, ale protože to vede k dobrému manželství. Je to moudré. A tak se nám nabízí možnost pojmout kázání jakožto mudroslovnou řeč.

Toto pojetí má podle mého názoru jednu slabinu, která je zřejmě obecnou slabinou klasického mudrosloví. Může totiž vzniknout dojem, že už víme, jak to funguje, že máme recept na dobré manželství, a proto ho jistě zvládneme.

Je třeba podtrhnout, že manželství je nejen hospodářská a sociální symbióza a Boží přemýšlení o něm je více než hledání strategie, jak spolu vyjít a jak manželství zvládnout. Tady mudrosloví chybí rozměr tajemství, lásky, očekávání, otevřenosti, až i neplánování, což je v době, která svádí k dojmu, že lze naplánovat všechno, důležitý kritický pohled. Chybí mu rozměr modlitebního očekávání vzhledem k Bohu, možná trochu "svátostné dimenze".

Zpracování druhého a třetího článku víry pak závisí na tom, je-li jeden či oba snoubenci křesťany a jak svou víru vnímají. Tady se pak otevírá pole pro myšlenky o společném následování Krista, učednictví v manželství, rodině jako domácí církvi, o předávání víry dalším generacím („Zajisté je otec a matka svým dětem apoštolem, biskupem a farářem tím, že jim zvěstují evangelium“ M. Luther), o společném čerpání z moci Kristovy oběti, z Božího odpuštění. I v tomto případě bych byl zdrženlivý stran příliš velkého důrazu na "imitatio Christi" v manželství. Tam může mířit kázání na základě Ef 5. Kristus ovšem miluje svou církev jiným způsobem, než miluje muž ženu. Stejně tak nebezpečné mi připadá pohrávat si s myšlenkou předurčení partnera Bohem a věčného zakotvení vztahu v nebesích.

Celkově vidím větší nebezpečí spíše v tom, že pod tlakem své autority vnutí farář snoubencům vyznavačské pojetí svatby i tam, kde to oni tak nevidí, než na opačné straně. Na druhé straně je i kázání výzvou k přesahu toho, čemu snoubenci věří, zakotvení jejich manželství hlouběji než sami původně zamýšleli.

4. Závěr

Svatební bohoslužba je útvar velmi variabilní, který poskytuje ve srovnání s ostatními bohoslužebnými shromážděními mnoho prostoru pro kreativitu faráře i snoubenců. Napětí, v jejichž středu se farář nachází, je tu hned několik. Svatba inklinuje na jedné straně k civilnosti, originalitě až k hravosti, na druhé straně k vážnosti, slavnostnosti až i formálnosti. Je dobré, když kazatel odhalí, kde je slavnostnost výrazem vnitřní závažnosti situace, a kdy je nadbytečná. Stejně tak může být originalita jen výrazem rozpaků nebo snahou něco maskovat. Velmi důležité je, že se při svatbě mluví o ideálním stavu, o tom, jak vypadá vydařené manželství, a přemýšlí se s optimismem o budoucnosti páru pod Božím požehnáním. Zároveň však není potlačeno vědomí budoucích problémů, náročnosti manželského života, lidské chatrnosti a potřebnosti Boží pomoci. Evangelická svatební bohoslužba podle mne umožňuje dobře vybalancovat napětí mezi smělostí a odhodlaností, které jsou novomanželé plní na jedné straně, a pokorou a zdrženlivostí na straně druhé. Pokud by se jeden pól vytratil, byla by to chyba. Další napětí je mezi lidovým a vyznavačským přístupem ke svatbě, tady je třeba především pastýřské moudrosti, stejně jako v napětí mezi rodinným a sborovým charakterem této události. Celkově je třeba udržet rovnováhu mezi přáním snoubenců a možnostmi faráře.

Během bohoslužeb se určitá klíčová témata opakují v různých formách (modlitby, sliby, kázání). Myslím, že tato redundance není na škodu, ale spíše ukazuje různé způsoby uchopení podstatných témat svatby a manželství.

Pojetí svatebního kázání jakožto mudroslovné řeči, které jsem nastínil, je patrně možné obvinít z redukcionismu. Myslím však, že právě u svatebních bohoslužeb, v místě, kde se život a víra dotýkají tak úzce, to je věci přiměřené.

Svatba je opravdu dobrá příležitost ke křesťanskému obecenství a zvěstování.

Literatura:

Agenda Českobratrské církve evangelické díl I., Praha, 1983.

Develey, F., Künzler, P., Müller, M., Preiswerk, T., Zellweger, D.: Segnungs- gottesdienste, pracovní materiál Švýcarské reformované církve, 2000.

Evangelický zpěvník, Praha, 1979.

Evangelický zpěvník /dodatek/, Praha, 2000.

Filipi, P.: Svatební pobožnost, v: Pracovní texty pro kazatele, sv. 10, Třebenice, 1998.

Grethlein, Ch.: Abriß der Liturgik, Gütersloh, 1989.

Halama, J.: Předmanželský sex?, v: Bratrstvo 3/2000, s. 6.

Härle, W.: Dogmatik, Berlin-New York, 1995.

Hennig, G.: Die kirchliche Trauung, v: Bayer, O., (ed.): Ehe - Zeit zur Antwort, Neukirchen-Vluyn, 1988.

Horn, W.: Die Trauung, v: Schmidt-Lauber, H.-Ch., Bieritz, K.-H., (ed.): Handbuch der Liturgik, Leipzig-Göttingen, 1995.

Höffner, J.K.: Manželství a rodina, Brno, 1999.

Christensonovi, L. a N.: Křesťanští manželé, Praha.

Jenssen, H.-H.: Die Trauung, v: Schmidt-Lauber, H.-Ch., Bieritz, K.-H., (ed.): Handbuch der Liturgik, Leipzig-Göttingen, 1995.

Josuttis, M.: Der Traugottesdienst, v: Wintzer, F., (ed.): Praktische Theologie, Neukirchen-Vluyn, 1985.

Kaptein, R.: Ehescheidung und Wiederverheiratung, Göttingen, 1963.

Kasper, W.: Teologie křesťanského manželství, Brno, 1997.

Kniha modliteb a služebností Českobratrské církve evangelické, Praha, 1939.

Mybes, F., (ed.): Traupredigten, Stuttgart - Göttingen, 1975.

Nitschke, H., (ed.): Trauung 2: Predigten, Gebete, Voten, Besinnungen, Gütersloh, 1979.

Nitschke, H., (ed.): Trauung: Gottesdienstmodelle, Gebete, Voten, Predigten, Besinnungen, Anleitungen, Gütersloh, 1975.

Schwengeler, B.: Křesťan - rozvod a nový sňatek?, Ostrava, 1994.

Příloha:

Alternativní formuláře vyznání a slibů

(autory, upravovateli a překladateli jsou Pavel Klinecký, Michal Plzák, Marta a David Sedlářkovi, Karel Trusina, Jan Keller a Jakub Keller)

Formulář 1 - vyznání

Odpovězte na tyto otázky:

Přijímáte naději, že životem nepůjdete jako manželé nebo rodina sami, nýbrž spojeni spolehnutím na Hospodina, pravého Pána života? Máte naději, že právě on je silou a pomocí, která je s to vás provést vším, čím budete v životě procházet?

Chcete usilovat o to, aby vaše manželství bylo k dobrému nejen vám, ale i těm, kteří jsou a budou okolo vás?

Chcete usilovat o to, aby vaše děti, budou-li vám dány, poznávaly vše co životu dává biblická víra? Jestliže to všechno věříte, odpovězte společně:

Ano, s pomocí Boží.

Formulář 2 - slib

Já, N., s dobrým rozmyslem a svobodnou vůlí, beru si tě, N., za pravou a věrnou manželku / pravého a věrného manžela. Slibuji ti zachovat věrnost, lásku a nerozdílnost manželskou a v ničem tě neopouštět, ani ve zdraví, ani v nemoci, ani ve štěstí, ani v neštěstí, ani v žádných těžkých věcech, kterými možná budeme v životě procházet. Chci být ve všem tvým věrným manželem / tvou věrnou manželkou do své nebo tvé smrti.

Formulář 3 - slib

Já, N., odevzdávám se tobě, N., a přijímám tě za manželku / manžela. Přijímám tě od Boha jako vzácný dar. Slibuji ti zachovat věrnost, lásku a úctu. Chci s tebou sdílet dobré i zlé, chci

při tobě stát v dobách nedostatku a trápení, v čase štěstí a pokoje, ve zdraví i v nemoci. Chci přemáhat všechno zlé láskou, pravdou a odpuštěním a ve všem být tvým věrným manželem / tvou věrnou manželkou, a to do své či tvé smrti.

Formulář 4 - slib

Protože je mi Bůh navzdory mé slabosti věrný,

mohu ti slíbit věnost a lásku na celý život

Protože mě Bůh přijímá takového jaký/jaká jsem,

mohu tě přijímat takovou jaká/jaký jsi.

Protože mě Bůh stále podpírá,

i já chci a mohu ti být podporou v našem společném životě.

Věříme, že bez Boží tvořivé síly nad námi by naše sliby byly jen prázdné řeči.

Formulář 5 - slib

Slibuji před Pánem Bohem a přáteli zde shromážděnými, že ti zachovám lásku, úctu a věnost a že tě v ničem neopustím.

Chci stát při tobě

- ve zdraví, ale i v nemoci

- když budeme šťastní, ale i když nás potká neštěstí

- když se nám povede dobře, ale i kdyby na nás dolehla chudoba nebo jiné těžké věci, které by na nás z dopuštění Božího mohly přijít.

Slibuji, že budu usilovat, aby nás od sebe vnitřně ani vnějšně neodloučila a neodcizila

- ani práce a pracovní prostředí každého z nás
- ani životní návyky či zlozvyky
- ani vina jednoho či druhého z nás.

Budu se proto snažit

- o hluboké porozumění tobě
- o stále nové odpuštění
- o neustálou naději pro náš vzájemný vztah.

Chci prostě být za všech okolností tvým věrným manželem (tvou věrnou manželkou) do své nebo tvé smrti.

Kéž v tom všem stojí Pán Bůh svou pomocí a svou ochranou při nás.

Slibuji z celého srdce.

Snoubenci: Slibuji z celého srdce.

Formulář 6

Já se vás nyní ptám, zda s vědomím Boží vlády nad světem si vzájemně slibujete,

že poneseíte společně každou radost i každou bolest života,

že si chcete vzájemně odpouštět,

že chcete v trpělivosti jeden od druhého mnohé očekávat a přijímat,

že se chcete s ochotou dělit o všechny dary, co jste sami ve svých životech přijali.

A to vše tak, aby láska, která vás spojila, nadále mezi vámi rostla, a to nejen k užitku vašemu, ale i k užitku těch, kteří se kdy budou s vámi setkávat.

Chcete-li tak slíbit?

- Slibujeme a prosíme o Boží pomoc

Formulář 7

Ptám se vás, N. a N., před tímto shromážděním a před Bohem,

zda svobodně a rádi potvrzujete svoji vůli žít společně v manželství, být si věrni a vzájemně si pomáhat?

Pokud tomu tak je, odpovězte společně Ano

N., mám tě rád/a a chci s tebou ve víře v naději a v lásce žít po celý svůj život.

Chci přijímat tvoji vnímavost a osobitost a mít tě v úctě.

Chci aby náš domov naplňovala něha, věrnost, odpuštění a otevřenost pro přátelství a sdílení s druhými.

Ať vám Hospodin - ve své věrnosti - dává sílu zachovat vaše sliby

Formulář 8

Chcete spolu být ve víře, v naději a v lásce po celý svůj život?

Chcete mít jeden druhého v úctě a vzájemně přijímat i svoji vnímavost a osobitost?

Chcete aby váš domov naplňovalo odpuštění, otevřenost pro přátelství a sdílení s druhými lidmi?

Pokud tomu tak je odpovězte společně Ano

Formulář 9 - Manželství křesťana s nekřesťanem

N., vy jste křesťan(ka) a přijal(a) jste tak dar víry i určitý úkol. Věříte, že vaším Pánem je Bůh, jak ho poznáváme ve svědectví Bible? Věříte, že jeho moc stojí nad vámi, nad vaším manželstvím, které právě zakládáte, i nad celou vaší rodinou? Věříte, že tato Boží moc bude vstupovat i do vašeho společného života, bude Vás osvobozovat od zlého a posilovat k dobrému? Jestliže to věříte, odpovězte:

Ano, tak to věřím.

Chcete být i ve své nové rodině svědkem toho, že věřit Ježíši Kristu přináší do života radost, pokoj, naději a smysluplnou perspektivu? Chcete o tom své rodině svědčit ve vší skromnosti a trpělivosti i zároveň vytrvalosti a odvaze? Jestliže chcete být takovým svědkem, odpovězte: Ano chci, Bůh mi pomáhej.

N., vy ve svém manželství přicházíte do blízkosti křesťanské víry.

Přijímáte to, že křesťanská víra bude trvale přítomna ve vaší rodině (trvale provázet vaši rodinu) jako základní životní orientace vašeho manžela /vaší manželky, možná i vašich dětí? Přijímáte tuto skutečnost jako vlastní obohacení i jako možnost poznání nového rozměru života?

Jestliže to přijímáte, odpovězte Ano, přijímám.

OBSAH

1.	Východiska.....	strana 1
----	-----------------	----------

1.1.	Z historie.....	1
1.2.	Systematicko-teologické poznámky.....	2
1.3.	Ke svatbě rozvedených.....	4
1.4.	Důvody pro církevní svatbu.....	5
1.4.1.	Svatba jako vyznání	5
1.4.2.	Svatba jako služba církve?	6
1.4.3.	Ano, svatba také jako křesťanská služba	7
1.5.	Svatební rituál?.....	8
1.6.	Základní hlediska svatební bohoslužby.....	10
2.	Liturgická podoba.....	strana 11
2.1.	Místo a čas.....	11
2.2.	Před obřadem.....	11
2.3.	Průvod.....	11
2.4.	Vstupní slovo.....	12
2.5.	Modlitby.....	12
2.5.1.	Vstupní	12
2.5.2.	Za novomanžele	13
2.5.3.	Přímluvná	13
2.6.	Písně.....	14
2.7.	Čtení.....	14
2.8.	Vyznání a sliby.....	14
2.9.	Prstýnky, polibek.....	16

2.10.	Požehnání.....	17
2.11.	Podepisování.....	18
2.12.	Večeře Páně?.....	18
2.13.	Sbírka.....	19
2.14.	Závěr bohoslužeb.....	19
2.15.	Svatba rozvedených.....	19
3.	Kázání.....	strana 20
3.1.	Funkce svatebního kázání.....	20
3.2.	Homiletická situace.....	21
3.3.	Nebezpečí svatebního kázání.....	21
3.4.	K volbě textu.....	22
3.5.	Svatební kázání.....	22
4.	Závěr.....	strana 25
	Seznam literatury.....	27
	Příloha - Alternativní formuláře vyznání a slibů.....	28

Liturgické období

[Svatba](#)

edice

28

[stáhnout PDF](#)